

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА-ДОРАДНИКА

research activities of the subjects of the educational process of universities: a monograph]. Kyiv, 178 p. [in Ukrainian].

2. Humeniuk, I. M. (2021). Suchasni pidkhody do navchannia ukrainskoi movy za profesiinym spriamuvanniam: perspektyvni vektory doslidzhen. [Modern approaches to teaching Ukrainian language for professional purposes: prospective vectors of research]. *Youth & market*, No. 4, pp. 92–99. [in Ukrainian].

3. Iechyna, Yu. S. (2012). Naukovo-doslidnytska diialnist studentiv yak pidhruntia naukovo-tekhnichnoho rozvytku. [Research and development of students as background technological development]. *Bulletin of the Kyiv National University of Technologies and Design*, No. 5, pp. 341–347. [in Ukrainian].

4. Pro vyshchu osvitu. Zakon Ukrainy. Redaktsiia vid 26.02.2021. (2014). [About higher education. Law of Ukraine. Edited on 02/26/2021]. *Gazette of*

Ukraine's Supreme Council, No. 37–38, art. 2004. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian].

5. Seredenko, P.V. (2008). Formirovanie gotovnosti budushchikh pedagogov k obucheniyu uchashchikhsya issledovatel'skim umeniyam i navykam [Formation of the readiness of future teachers to teach students research skills and abilities]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Moscow, 34 p. [in Russian].

6. Shcherbakova, N. (2011). Naukovo-doslidna diialnist mahistrantiv yak vazhlyva skladova profesiinoi pidhotovky maibutnikh pedahohiv [Research activities of undergraduates as an important component of professional training of future teachers]. *Proceedings of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference "Development of research abilities of gifted children and youth"*, May 11–12, 2011, m. Zhytomyr. Kyiv, pp. 375–379. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 09.08.2021

УДК 808.5

DOI:

Ірина Дубровіна, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки і психології вищої школи
Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
Діана Оболонник, магістр освітньо-професійної програми
“Педагогічне дорадництво” факультету менеджменту освіти та науки
Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА-ДОРАДНИКА

У статті проаналізовані роль та місце використання інформаційно-комунікаційних технологій педагогом-дорадником у освітньому процесі. Розглянуто доцільність використання інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності педагога-дорадника. З'ясовано основні причини зміни ролі педагога в інформаційному просторі. Визначено функції педагога-дорадника, які ефективно буде реалізовувати на основі ІКТ-технологій. Проаналізовано доцільність умотивованого використання інформаційних технологій з метою підвищення ефективності формування професійних знань, умінь та навичок педагогів-дорадників.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології; освітній процес; засоби навчання; інформаційне середовище; інтерактивні інструменти.

Літ. 6.

Iryna Dubrovina, Ph.D.(Pedagogy), Associate Professor of the Pedagogy and Psychology of High School Department, Mykhaylo Drahomanov National Pedagogical University
Diana Obolonnyk, Master of Educational and Professional Program “Pedagogical Advice” of the Faculty of Education and Science Management Mykhaylo Drahomanov National Pedagogical University

USE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN THE ACTIVITY OF TEACHER-ADVISOR

The article analyzes the role and place of use of information and communication technologies by teachers-advisors in the educational process. The expediency of using information and communication technologies in the activity of a teacher-advisor is considered. The main reasons for the change in the role of the teacher in the

information space are found out. The functions of a teacher-advisor have been identified, which will be effectively implemented on the basis of ICT technologies. The expediency of motivated use of information technologies in order to increase the efficiency of formation of professional knowledge, skills and abilities of teachers-advisors is analyzed. The introduction of modern information and communication technologies of education justifies the radical changes in the educational activities of the teacher-advisor as a methodologist, education consultant, affects the role and quality of methodical educational space. An urgent problem today is the use of information and communication technologies in the teaching of academic disciplines in higher education. European integration processes justify the need for active partnerships between participants in the pedagogical process to reveal the potential use of information and communication technologies in higher education.

Modern works (V. Afanasyev, Y. Baturyn, D. Bell, V. Bykov, N. Vienna, R. Hurevich, Y. Zhuk, V. Sholokhovych) focus on the significant opportunities of information and communication technologies in students' education. The use of information and communication technologies in the educational process is actively studied by O. Bondarenko, J. Bulakhova, V. Zabolotny, A. Zubov, G. Kozlakova, O. Mishchenko, O. Pinchuk, O. Shestopal and others.

Keywords: *information and communication technologies; educational process; teaching aids; information environment; interactive tools.*

Постановка проблеми. Упровадження сучасних інформаційно-комунікативних технологій освіти обґрунтовує кардинальні зміни у підготовці педагога-дорадника як методиста, консультанта, експерта освіти, впливає на роль та якість методичної роботи з педагогічним персоналом. Євроінтеграційні процеси обґрунтовують необхідність активних партнерських взаємин учасників педагогічного процесу для розкриття потенціалу використання інформаційно-комунікативних технологій у вищій школі та неперервній освіті.

Аналіз актуальних досліджень. Сучасні праці (В. Афанасьєва, Ю. Батурина, Д. Белл, В. Бикова, Н. Відень, Р. Гуревича, Ю. Жука, В. Шолоховича) зосереджують увагу на значних можливостях інформаційно-комунікативних технологій в підготовці студентів педагогічних факультетів. Активно досліджують цю проблему такі вчені, як: О. Бондаренко, Я. Булахова, В. Заболотний, А. Зубов, Г. Козлакова, О. Міщенко, О. Пінчук, О. Шестопал та ін. Серед іноземних фахівців, які займаються розкриттям проблематики упровадження інформаційно-комунікативних технологій, можна відзначити таких, як Е. Венгер, С. Патаракін, К. Свон, В. Тінію, О. Рон, М. Фенгчун, А. Хуторський.

Мета статті – визначити місце та роль інформаційно-комунікативних технологій у освітній діяльності педагога-дорадника.

Виклад основного матеріалу дослідження. Упровадження інформаційно-комунікативних технологій стало вимогою часу і затребуваністю стратегії ЗВО у реалізації освітньо-кваліфікаційних програм бакалаврського та магістерського рівнів. Студенти університетів мають можливість використовувати сучасні комп'ютерні засоби і методи навчання під навчання, а саме: програмоване навчання, мережеву систему взаємодії, системи перекладу; комп'ютерну діагностику, розвивальні ігри, інтерактивні інструменти тощо. Поява інтерактивних методів

навчання відкрила нові можливості для викладання навчальних матеріалів, курсів, нових форм роботи студентів, підготовки презентацій наукових досліджень та проєктів, створення відеозустрічей [3, 316].

Інтеграція сучасних досягнень технічної науки у галузь інформаційно-комунікативних технологій освіти сприяє систематизації документації педагогів-дорадників, підвищує мотивацію до навчання, оптимізує якість освітнього процесу. Посилення інформаційного навантаження на заняттях дистанційної та змішаної форм спонукає студентів оволодіти необхідним інформаційним інструментарієм, здійснює підготовку методичного інструментарію (тестові та різнорівневі вправи, анкети, діаграми під час роботи над науковим дослідженням тощо). Адже ІКТ-середовище стимулює інтерес та цікавість студентів як здобувачів вищої освіти до навчання, розкриває вільний доступ до інформації, вчить вільно й мобільно оперувати інформаційними поняттями в освіті та інформаційними основами функціонування методичної роботи закладу освіти.

Сучасні інформаційно-комунікативні технології орієнтують педагогів-дорадників на впровадження нових методів навчання для підвищення рівня викладання й взаємодії з колегами у майбутньому. Адже інформаційно-комунікативні технології – це сукупність методів, виробничих процесів і програмно-технічних засобів, інтегрованих з метою збирання, опрацювання, зберігання, розповсюдження інформації [5, 47–53].

Необхідність використання інформаційно-комунікативних технологій в університетській освіті визначає використання відповідних засобів відповідно до освітньо-професійних програм підготовки фахівців. Нині педагоги-дорадники оволодівають ІКТ- засобами у різних видах методичної діяльності: підготовці до практичних занять з педагогічним персоналом; проведенні

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА-ДОРАДНИКА

методичних зібрань, консультацій, педагогічних читань; при роботі над конференціями та семінарами з вивчення та впровадження передового педагогічного досвіду. Підготовка педагогів-дорадників вимагає розширення професійної підготовки, нових методів та підходів щодо впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, залучення інформатиків-консультантів, що сприятиме формуванню загальних, інтегральних та фахових компетентностей спеціалістів дорадчої сфери. Використання інформаційно-комунікаційних технологій посилює освітній вплив консультації педагога-дорадника, якість його supervізії за рахунок доступного й сучасного програмного забезпечення інформаційних мереж усередині закладу освіти, які містять широкі потенційні можливості для співпраці у педагогічному колективі.

У зв'язку з цим особливого значення набуває переорієнтація професійного мислення сучасного педагога-дорадника на усвідомлення принципово нових вимог до педагогічної майстерності та творчості, готовність використовувати інформаційно-комунікаційні технології як допоміжний методичний засіб і ресурс у дорадчій роботі з педагогами [6, 194–196].

П. Кінелєв визначив, що використання інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності педагога-методиста змінює його функції та коло професійного впливу. Основними причинами таких змін є:

- роль педагога-методиста не може бути обмежена передачею інформації. Він повинен підтримувати та стимулювати здатність освітян до критичного і творчого мислення, поліпшувати комп'ютерну грамотність, розвивати спільні навички, навчити їх ефективно спілкуватися та успішно діяти в різних життєвих ситуаціях вибору, комунікації та самовияву;

- використання інформаційно-комунікаційних технологій зробить непотрібними деякі системи оцінки знань спеціалістів. Тестова система допоможе повністю оцінити рівень знань фахівців;

- завдяки втручанню інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес деякі традиційні освітні ресурси будуть вичерпані і їх змінять більш прогресивні системи подачі та засвоєння навчальної інформації [3, 316].

Інформаційно-комунікаційні технології відкрили шлях провадженню студентських ініціатив в освіту на основі сучасних альтернативних методів навчання та виховання, міжнародних проєктів, які потребують ІКТ-підготовки. Сучасні педагоги-дорадники повинні вміти не лише обробляти цифрову інформацію, а й розуміти наявні програмні

продукти, самостійно ними користуватися [4, 23].

Таким чином, ІКТ-технології допомагають педагогу-дораднику здійснювати такі функції професійної діяльності:

- опрацьовувати текст, цифри, графіку й аудіоінформацію за допомогою відповідних програм та редакторів для підготовки навчальних матеріалів (варіанти завдань, таблиці, схеми, малюнки, креслення тощо);

- використовувати редактор презентацій Microsoft Power Point для створення слайдів із навчальних матеріалів та презентації на занятті;

- моделювати наявні готові програмні продукти в межах своєї дисципліни, електронні підручники для організації роботи в аудиторії;

- застосувати освітнє програмне забезпечення; готові програми-оболонки для розробки тестів або створювати власні програми-оболонки для комп'ютерного тестування, опитування;

- оволодіти навичками проведення відеозустрічей та консультацій на інформаційних платформах.

Під час фахової (виробничої) практики обов'язковими є заняття із використанням інформаційно-комунікаційних технологій для студентів, які вимагають від педагогів-дорадників спеціальної підготовки: вміння користуватися різними програмами: графікою, анімацією, веб-редакторами, створювати презентації, аудіо та відео тощо. Це дає змогу подавати інформацію у вигляді відео, презентацій, веб-сторінок, що містять різноманітний контент. Педагоги-дорадники можуть використовувати інтернет-ресурси для унаочнення навчальних матеріалів, ділитися методичними новинками на інтернет-блогах та освітніх сайтах (демонстрація власних вправ-моделей відповідно до знань студентів, лекції, практичні та семінарські заняття, лабораторні завдання тощо).

Сучасні фахівці педагогічного дорадництва для реалізації консалтингових завдань в освіті потребують як теоретичної, так і практичної підготовки використання інформаційно-комунікаційних засобів навчання для роботи з педагогічним персоналом.

Як доводить практика підготовки педагогів-дорадників, якщо педагог почне відігравати активну роль у процесі професійного навчання – стане не об'єктом навчання, а суб'єктом підготовки, тоді його якості як особистості та професіонала будуть гармонійно синтезованими. Однак, підготовка педагогів-дорадників принципово відрізняється від підготовки будь-яких інших експертів тим, що рівень освоєння

інформаційно-комунікаційних технологій орієнтований передовсім на користувача та консультанта освітніх послуг. Ступінь впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у професійну діяльність педагогів-дорадників також різна, що залежить від креативності та систематичності підготовки спеціалістів до використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні. Для того, щоб визначити рівень володіння педагогом-дорадником інформаційно-комунікаційними технологіями, необхідне проведення діагностики, результат якої допоможе визначити рівень підготовки фахівця [2, 8–11].

В освітньому процесі педагоги-дорадники не завжди готові опановувати інформаційно-комунікаційні технології. Нерідко педагог-дорадник боїться усвідомлювати, що швидкість розвитку інформаційних технологій надто відрізняється від його власних можливостей; йому важко оволодіти базовими знаннями комп'ютерних знань самостійно, застосувати навчальне програмне забезпечення безпосередньо на занятті; у процесі викладання предмета відсутній метод використання інформаційно-комунікаційних технологій [1, 5–8]. Однак незважаючи на всі проблеми, кількість педагогів-дорадників, які прагнуть оволодіти ІКТ-технологіями, постійно збільшується. Реалізація завдань методичної роботи потребує гнучкості для розвитку професійних компетенцій, навичок аналізу отриманої інформації, вміння знаходити та адаптувати необхідні психолого-педагогічні знання як освітній продукт, синтезувати педагогічні знахідки та створювати методичні рекомендації для працівників з певного педагогічного фаху, вміти оперувати й ефективно застосовувати педагогічну інноватику в методичній роботі закладів освіти.

Висновки. Отже, використання інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності педагога-дорадника набуває домінуючої ролі. В умовах постійного використання інформаційно-комунікаційних технологій в дистанційній та змішаній формах навчання у ЗВО, професійний розвиток експертів-методистів залежить від рівня їхньої творчої активності в оволодінні інформаційно-освітнім програмним забезпеченням, адаптацією до вимог інформаційного суспільства в педагогічній галузі. Високий рівень медіа-грамотності педагогів на кожному етапі діяльності підвищує їхній професійний розвиток та проектує траєкторію інформаційного самоосвітнього досвіду, який є важливим для самостійного оволодіння базовими основами ІКТ та створення

авторських навчальних медіа-матеріалів для освітян, обмін педагогічними здобутками. Подальших досліджень потребує освоєння інтерактивних форм та методів ІКТ-навчання педагогів-дорадників у системі неперервної освіти на досвіді країн ЄС.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кинелев В., Коммерс П., Коцик Б. Использование информационных и коммуникационных технологий в среднем образовании. *Информационный меморандум*. Москва, 2005. 24 с.
2. Корсакова О., Трубачова С. До проблеми змісту сучасної шкільної освіти. Біологія і хімія в школі. 2002. № 6. С. 8–11.
3. Скрипник С. В. Теорія та практика впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у загальноосвітніх навчальних закладах. Обмін практичним досвідом та технологіями. Вимірювальна та обчислювальна техніка в технологічних процесах. *Міжнародний науково-технічний журнал*. Хмельницьк, 2011. № 1. 316 с.
4. Тимошук Н.М., Довгань Л.І. Використання інформаційно-комунікаційних засобів навчання на заняттях з іноземної мови у аграрних ВНЗ. *Наука і методика : зб. наук.-метод. праць*. Мін-во аграрної політики України, Департамент аграрної освіти, науки та дорадництва, Науково-методичний центр аграрної освіти ; ред. кол. : Т. Д. Іщенко (гол.) та ін. Київ, 2011. Вип. 22. 96 с.
5. Хуторской А. Практикум по дидактике и современным методикам обучения. Санкт-Петербург, 2004. 541 с.
6. Сухобок О. Психолого-педагогічні аспекти застосування інформаційно-комунікаційних технологій у процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : науковий журнал. Харків, 2010. № 12. 182 с.

REFERENCE

1. Kinelev, V., Kommers, P. & Kocik, B. (2005). Ispolzovanie informacionnyh i kommunikacionnyh tehnologij v srednem obrazovanii [The use of information and communication technologies in secondary education]. *Information memorandum*. Moscow, 24 p. [in Russian].
2. Korsakova, O. & Trubachova, S. (2002). Do problemy zmistu suchasnoi shkilnoi osvity [To the problem of the content of modern school education]. *Biology and chemistry at school*, no.6, pp.8–11. [in Ukrainian].

ВПЛИВ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ УЧНІВ НА РОЗВИТОК ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ УЧНІВ НА УРОКАХ ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ПЕРІОД КІНЦЯ 50 – ПОЧАТКУ 90-Х РР. XX СТ.

3. Skrypnyk, S. V. (2011). Teoriia ta praktyka vprovadzhennia informatsiinokomunikatsiinykh tekhnolohii u zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladakh. Obmin praktychnym dosvidom ta tekhnolohiiamy. Vymiriuvalna ta obchysliuvalna tekhnika v tekhnolohichnykh protsesakh [Theory and practice of introduction of information and communication technologies in general educational institutions. Exchange of practical experience and technologies. Measuring and computing equipment in technological processes]. *International scientific and technical journal*. Khmelnytskyi, no.1, 316 p. [in Ukrainian].

4. Tymoshchuk, N.M. & Dovhan, L.I. (2011). Vykorystannia informatsiino-komunikatsiinykh zasobiv navchannia na zaniattiakh z inozemnoi movy u ahrarnykh VNZ [The use of information and communication tools in foreign language classes in agricultural universities]. Ministry of Agrarian Policy

of Ukraine, Department of Agrarian Education, Science and Advisory, Scientific and Methodological Center for Agrarian Education; (Ed). T.D. Ishchenko and others. Kyiv, vol.22, 96 p. [in Ukrainian].

5. Hutorskoj, A. (2004). Praktikum po didaktike i sovremennym metodikam obuchenija [Workshop on didactics and modern teaching methods]. St. Petersburg, 541p. [in Russian].

6. Sukhobok, O. (2010). Psykholoho-pedahohichni aspekty zastosuvannia informatsiinokomunikatsiinykh tekhnolohii u protsesi profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury [Psychological and pedagogical aspects of the application of information and communication technologies in the process of professional training of future teachers of physical culture]. *Pedagogy, psychology and medical and biological problems of physical education and sports: a scientific journal*. Kharkiv, no.12, 182 p.[in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 25.06.2021

УДК 373.5.016:5-047.37(073)

DOI:

**Наталія Галицька, аспірантка, кафедри педагогіки й менеджменту освіти
КВНЗ “Херсонська академія неперервної освіти”**

ВПЛИВ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ УЧНІВ НА РОЗВИТОК ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ УЧНІВ НА УРОКАХ ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ПЕРІОД КІНЦЯ 50 – ПОЧАТКУ 90-Х РР. XX СТ.

Інноваційні умови, в яких перебуває сучасний заклад середньої освіти, передбачає від здобувачів освіти все більше самостійної роботи. Самостійна робота, як система навчальної діяльності, кінця 50 – початку 90-х рр. XX ст. виступала підґрунтям для розвитку дослідницьких умінь учнів на уроках природничо-математичних дисциплін. Для поступового формування кожного компонента структури дослідницьких умінь: операційно-базових, інформаційно-комунікативних, практично-технічних та узагальновано-оцінювальних умінь, самостійна робота функціонувала в єдності з різними формами та методами навчання, що забезпечувала гармонійний світоглядний розвиток учня як особистості.

Ключові слова: урок; шкільна освіта; самостійна робота; дослідницькі уміння; освітнє середовище; природничо-математичні дисципліни; природничо-математична компетентність.

Літ. 5.

**Natalia Halytska, Postgraduate Student of the Pedagogy and Management of Education Department,
Municipal Higher Education Institution “Kherson Academy of Continuing Education”**

THE INFLUENCE OF STUDENTS’ INDEPENDENT WORK ON THE DEVELOPMENT OF STUDENTS’ RESEARCH SKILLS IN THE LESSONS OF NATURAL AND MATHEMATICAL DISCIPLINES IN THE PERIOD LATE 50’S – EARLY 90’S OF THE XX CENTURY

The innovative conditions in which the modern secondary education institution is located provide more and more independent work for students. Independent work, as a system of active activity, in the late 50’s – early 90’s of the XX century served as a foundation for the development of research skills of students in the lessons of natural sciences and mathematics. In this historical period, independent work determined the development of students’ cognitive abilities: observation, logical thinking, memory, creative activity. The organization of independent work was aimed at the development of student self-education. The relationship between the concepts of “activity” and “independence” was determined. For the gradual formation of each component of the structure of research skills